

למשה על טענתו בדבר הזהב שהרבה להם?
שנאמר [הושע ב י] "וכסף הרביתי להם,
וזהב עשו לבעל".

נאמר [שמות לב ז] וידבר ה' אל משה, לך
רד כי שחת עמך אשר העלית מארץ
מצרים", ומבררת הגמרא: מאי "לך רד"?

אמר רבי אלעזר: אמר לו הקדוש ברוך הוא
למשה: משה, רד מנגדולתך!⁽⁹⁾ שהרי כלום
נתני לך גדולה, אלא בשביל ישראל,
שתלמדם תורה ומצוות, ועכשיו שישראל
חטאו, אתה למה לי?⁽¹⁰⁾

מיד תשש כחו של משה, ולא היה לו כח
לדבר זכות על ישראל, ואולם כיון שאמר לו
הקדוש ברוך הוא [דברים ט יד] "הרף ממני
ואשמידם", ורמז למשה בכך, שאם לא יניח
לו להשמידם אלא יתפלל עליהם, ימחל
להם.

וכששמע משה כן, אמר משה: הרי דבר זה
תלוי בי, לפיכך מיד עמד ונתחזק בתפלה
וביקש רחמים.

משל למה הדבר דומה? — למלך בשר ודם
שבעם על בנו, והיה מכהו מכה גדולה. והיה
אוהבו של המלך יושב לפניו, ומתיירא
לומר לו דבר ולבקש ממנו רחמים על הבן,
אך כיון שהמלך רצה שיפייסו האוהב לרחם
על בנו, אמר המלך לבנו: אלמלא אוהבי זה
שיושב לפני, הרגתיך! וכששמע האוהב רמז
זה, אמר: הרי דבר זה תלוי בי, מיד עמד
והצילו.

נאמר בהמשך דברי הקב"ה למשה [שמות
לב י]: "ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם
ואכלם, ואעשה אותך לגוי גדול".

אמר רבי אבהו: אלמלא מקרא כתוב הוא,
הרי זה דבר שאי אפשר לאומרו, שהרי לשון
"הניחה לי" מלמד שכביכול תפסו משה
להקדוש ברוך הוא, כאדם שהוא תופס את
הבירו בבגדו ואינו מניח לו,⁽¹¹⁾ ואמר משה
לפניו: רבנו של עולם, אין אני מניחך עד
שתמחול ותסלח להם לישראל.

עוד נאמר בהמשך דברי הקב"ה למשה: [שם
פסוק יא] "ואעשה אותך לגוי גדול" —

אמר רבי אלעזר: אמר משה לפני הקדוש

9. הגר"א ביאר שהכוונה לשתי האותיות
הגדולות בפסוקים "לא תשתחוה לאל אחר"
ו"ה' אחד" שבמעשה העגל הפסידום.

10. הב"ח גרס "למה לך גדולה".

11. כתב הצ"ח כי אף שדברים אלו נאמרו רק
לשבר את האוזן, אעפ"כ דקדקו חז"ל בלשונם,
להרחיק את ההגשמה כפי האפשר, ולא אמרו
"כאדם התופס את חברו" סתם, אלא "בבגדו",
כי הבגדים שאדם לובש מורים על מה שכלבו,

שבשעת שמחה ילבש בגדי כבוד, ובשעת אבל
ילבש שחורים, וכן הקב"ה, בו עצמותו אין שום
שינוי, אבל השינוי הוא כביכול במדות
שמשמש בהם ביחס למקבלים, וכפי מעשי
המקבלים כן ישתנו מדותיו, שאם עושים רצונו,
הריהו לובש בגדי חסד, ואם מכעיסים לפניו
לובש בגדי דין, והמדות מכונות "לבושים", ולכן
אמר ש"תפסו בבגדו", דהיינו במדת הדין
שנתלבש בה, ואמר "אינו מניחך עד שתמחול
להם".

והגר"א ביאר שהלוחות נחשבו חלק אלוה